

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobkyně: **J. O.,** proti žalovanému: **Policie České Republiky, Služba cizinecké policie,** se sídlem Olšanská 2, Praha 3, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 2. 2010, čj. CPR-17907-2/ČJ-2009-9CPR-V238, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 1. 2012, čj. 8 A 86/2010 - 106,

takto:

I. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 1. 2012, čj. 8 A 86/2010 - 106 **se zrušuje.**

II. Soud **ustanovuje** zástupcem žalobkyně pro řízení o kasační stížnosti proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 9. 2011, čj. 8 A 86/2010 - 77, Mgr. Ing. Šárku Hotmarovou, advokátku, se sídlem Vodičkova 40, Praha 1.

III. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Žalobkyni **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.

[1] Policie České Republiky, Služba cizinecké policie, Oblastní ředitelství služby cizinecké policie Brno, uložila žalobkyni správní vyhoštění podle § 119 odst. 1 písm. c) bod 1 a 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“) na dobu dvou let. Rozhodnutím ze dne 24. 2. 2010, čj. CPR-17907-2/ČJ-2009-9CPR-V238, zamítla Policie České Republiky, Služba cizinecké policie, Ředitelství služby cizinecké policie (dále jen „žalovaný“), odvolání proti tomuto rozhodnutí.

II.

[2] Žalobkyně podala proti rozhodnutí žalovaného žalobu u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), v níž požádala o osvobození od soudních poplatků. Usnesením ze dne 30. 7. 2010 zamítl městský soud tuto žádost, protože žalobkyně nedoložila, že nemá dostatečné prostředky.

[3] Proti tomuto usnesení podala žalobkyně kasační stížnost. Nejvyšší správní soud jí vyhověl rozsudkem ze dne 17. 3. 2011, čj. 8 As 5/2011 - 44, rozhodnutí městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Uvedl, že pokud měl soud pochybnosti o nemajetnosti žalobkyně, měl ji vyzvat podle § 37 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) k vyjasnění a upřesnění údajů o jejích majetkových poměrech.

[4] Poté, co žalobkyně následně zaplatila soudní poplatek, rozhodl městský soud rozsudkem ze dne 15. 9. 2011, čj. 8 A 86/2010 - 77, tak, že zamítl žalobu proti rozhodnutí žalovaného ve věci správního vyhoštění. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dne 4. 10. 2011 kasační stížnost, v níž požádala o ustanovení právního zástupce a o osvobození od soudního poplatku.

[5] Usnesením ze dne 3. 1. 2012, čj. 8 A 86/2010 - 106, městský soud zamítl žádost žalobkyně o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení právního zástupce. Setrval na svém názoru, že neexistovaly zvláště závažné důvody pro úplné osvobození od soudních poplatků. Žalobkyně tedy nesplnila první podmínku po ustanovení zástupce. Nesplnila ani druhou podmínku, neboť zastoupení nebylo nezbytně třeba k ochraně jejích práv. Usoudil tak na základě stanoviska Ministerstva vnitra ČR k možnosti vycestování cizince, dle něhož žalobkyně může vycestovat do Nigérie.

III.

[6] Žalobkyně (stěžovatelka) podala proti usnesení městského soudu ze dne 3. 1. 2012 kasační stížnost z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[7] Souhlasila s tím, že ačkoliv je řízení cizince o správním vyhoštění osvobozeno od soudního poplatku, podmínky pro osvobození se zkoumají pro účely posouzení, zda jsou splněny podmínky pro ustanovení zástupce. Neztotožnila se s názorem, že nesplnila podmínky pro úplné osvobození od soudních poplatků. K vyhovění žádosti postačovalo, aby splňovala podmínky alespoň pro částečné osvobození od soudních poplatků.

[8] Dále namítla, že městský soud bez bližšího odůvodnění setrval na svém dřívějším rozhodnutí ze dne 31. 5. 2011, ve kterém přihlédl k její procesní pasivitě. V žádosti o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti podané dne 4. 10. 2011 však opakovaně dokládala doplňující informace, které odůvodňovaly osvobození od soudních poplatků. Tyto nové informace soud ve svém usnesení nezhodnotil.

[9] Stěžovatelka považovala usnesení městského soudu za nepřezkoumatelné, neboť se soud nevyrovnal s jejími vyjádřeními o majetkových poměrech, které věrohodně doložila.

Odepření osvobození od soudních poplatků může vést k nezákonnosti rozhodnutí ve věci samé resp. k odepření soudního přezkumu napadeného rozhodnutí.

[10] Stěžovatelka se neztotožnila ani s tím, že ustanovení zástupce nebylo nezbytně nutné k ochraně jejích práv. Nesouhlasila se závěry stanoviska Ministerstva vnitra k možnosti vycestování, na němž soud založil svou úvahu, že nesplnila ani druhou podmínku pro ustanovení zástupce. Namítla, že soud ani v této části nedostál nárokům, které jsou kladeny na odůvodnění soudního rozhodnutí.

IV.

[11] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

V.I.

[12] Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Shledal vadu uvedenou v § 109 odst. 4 s. ř. s.

[13] Podle § 109 odst. 4 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné, jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné. Podle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. spočívá zmatečnost řízení před soudem v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce.

[14] Ze soudního spisu je vhodné připomenout, že dne 6. 10. 2011 byla městskému soudu doručena kasační stížnost proti jeho rozsudku ze dne 15. 9. 2011, čj. 8 A 86/2011 - 77, jímž zamítl žalobu stěžovatelky proti rozhodnutí žalovaného ve věci správního vyhoštění. V kasační stížnosti požádala stěžovatelka o osvobození od soudního poplatku a o ustanovení právního zástupce. Usnesením ze dne 18. 10. 2011, čj. 8 A 86/2010 - 95, městský soud vyzval stěžovatelku, aby zaplatila soudní poplatek z podané kasační stížnosti. Stěžovatelka soudu zaslala opětovně žádost o ustanovení zástupce a později doložila Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků. Městský soud následně rozhodl usnesením ze dne 3. 1. 2012 o žádosti stěžovatelky o osvobození od soudního poplatku a ustanovení zástupce tak, že ji zamítl. Proti tomuto usnesení podala stěžovatelka nyní projednávanou kasační stížnost. Dne 6. 2. 2012 postoupil městský soud kasační stížnosti i se soudním spisem Nejvyššímu správnímu soudu.

[15] Dne 1. 1. 2012 nabyl účinnosti zákon č. 303/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále též „novela soudního řádu správního“). Jednou ze změn v důsledku novely je to, že kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, a nikoliv u soudu, který napadené rozhodnutí vydal. Byla-li kasační stížnost podána u soudu, který napadené rozhodnutí vydal, předá ji tento soud bez zbytečného odkladu Nejvyššímu správnímu

soudu se soudním, případně též se správním spisem (§ 106 odst. 4 a 5 s. ř. s.). Řízení o kasačních stížnostech tedy probíhá zcela před Nejvyšším správním soudem, který provádí všechny procesní úkony následující po podání kasační stížnosti.

[16] Článek II, bod 1. zákona č. 303/2011 Sb., stanoví, že soudní řád správní se použije ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které byly v řízení učiněny přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

[17] S ohledem na novelu soudního řádu správního a její přechodná ustanovení neměl městský soud rozhodovat po 1. 1. 2012 o žádosti stěžovatelky o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Povinnost činit tyto úkony totiž přešla účinností novely soudního řádu správního na Nejvyšší správní soud. Ten je povinen před rozhodnutím o kasační stížnosti ve věci samé zkoumat splnění podmínek řízení. Jednou z nich je i podmínka povinného právního zastoupení stěžovatele v řízení o kasační stížnosti. Pokud stěžovatelka požádala o ustanovení zástupce pro toto řízení a městský soud o této žádosti nerozhodl do 31. 12. 2011, přešla povinnost o této žádosti rozhodnout po 1. 1. 2012 na Nejvyšší správní soud. Městský soud však přesto o žádosti rozhodl až 3. 1. 2012. Za této situace nelze dospět k jinému závěru, než že o žádosti rozhodoval věcně nepříslušný soud. Tato vada zakládá zmatečnost řízení o žádosti o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., ke které soud přihlíží z úřední povinnosti. Proto musel Nejvyšší správní soud usnesení městského soudu ze dne 3. 1. 2012, čj. 8 A 86/2012 - 106 zrušit.

[18] V žádosti ze dne 4. 10. 2011 se stěžovatelka domáhala vedle ustanovení zástupce též osvobození od soudního poplatku. Nejvyšší správní soud připomíná, že podle § 11 odst. 2 písm. i) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích účinného od 1. 9. 2011, je cizinec osvobozen od soudního poplatku v řízení ve věci rozhodnutí o správním vyhoštění. Podle odst. 3 téhož ustanovení se vztahuje osvobození i na řízení o kasační stížnosti. Řízení o kasační stížnosti proti rozsudku městského soudu ve věci správního vyhoštění je tedy osvobozeno od soudního poplatku ze zákona.

[19] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti proti usnesení městského soudu ze dne 3. 1. 2012 se opírá o § 60 odst. 1 věta první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků řízení náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatelce ani žalovanému žádné náklady v tomto řízení nevznikly.

V.II.

[20] Nejvyšší správní soud následně přistoupil k posouzení žádosti stěžovatelky o ustanovení zástupce, kterou podala společně s kasační stížností proti rozsudku městského soudu ve věci samé.

[21] Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Z uvedeného zákonného ustanovení vyplývá, že účastníku řízení lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže a)

se jedná o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a b) jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů.

[22] Skutečnost, že stěžovatelka je osvobozena od soudních poplatků podle zákona o soudních poplatcích, sama o sobě neznamená splnění jedné z podmínek pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. Soud totiž musí posuzovat, zda jsou splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků v konkrétním případě, tedy i tam, kde je účastník řízení obecně od soudních poplatků osvobozen přímo ze zákona. Proces ustanovení zástupce totiž závisí na konkrétních poměrech účastníka řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2011, čj. 4 Azs 22/2011 - 46).

[23] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. [...] Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

[24] Z žádosti o ustanovení zástupce a z kasační stížnosti ze dne 25. 1. 2012 proti usnesení městského soudu ze dne 3. 1. 2012 vyplynulo, že stěžovatelka je v České republice žadatelkou o mezinárodní ochranu. Nemá stálý příjem ani dostatečné finanční prostředky k úhradě služeb advokáta. V České republice nemá rodinné příslušníky. Ubytování mimo pobytové středisko jí hradí přítel z Německa, S. E. Na úhradu základních potřeb si vydělává příležitostným pletením copánků známým, tato činnost jí však přináší pouze nepravidelný příjem. Stabilní zaměstnání se jí nepodařilo najít z důvodu jazykové bariéry, nízké kvalifikace, a protože nalézt zaměstnání na českém pracovním trhu je v její situaci značně komplikované.

[25] Z tvrzení stěžovatelky o majetkových poměrech lze usoudit, že nedisponuje dostatečnými prostředky k úhradě nákladů na právní zastoupení v řízení o kasační stížnosti a splňuje tedy zákonné podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. Nejvyšší správní soud tedy považoval první podmínku pro ustanovení zástupce za splněnou.

[26] Druhou podmínkou pro ustanovení zástupce z řad advokátů je nezbytnost ustanovení zástupce k ochraně práv účastníka řízení. Tuto podmínku lze v případě návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti považovat za splněnou, neboť podmínkou řízení před Nejvyšším správním soudem je podle § 105 odst. 2 s. ř. s. povinné zastoupení stěžovatele advokátem. Nedostatek povinného zastoupení pak vede k odmítnutí kasační stížnosti, proto je zřejmé, že potřebnost advokáta k ochraně zájmů stěžovatele je v řízení o kasační stížnosti dána (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2007, čj. 4 Ans 1/2007 - 55).

[27] Vzhledem k tomu, že v daném případě byly splněny obě podmínky obsažené v § 35 odst. 8 s. ř. s., vyhověl Nejvyšší správní soud návrhu stěžovatelky a ustanovil jí k ochraně práv Mgr. Ing. Šárku Hotmarovou, advokátku, se sídlem Vodičkova 40, Praha 1.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 17. září 2012

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu